

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol.9, No.1, 2014, pp. 162-172

O J E D

An Online Journal
of Education

<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอน
ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

A NEEDS ASSESSMENT TO DEVELOP INSTRUCTIONAL ABILITY OF TEACHER STUDENTS
MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

นางสาวประทานพร สันติพจนาน *

Prathanporn Santipochana

ผศ.ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ **

Asst. Prof. Worawan Hemchayart, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและจัดลำดับความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 128 คน ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2547 ถึงปีการศึกษา 2551 วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI modified) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มีความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอน 4 ด้าน คือ (1) ด้านการวางแผน (2) ด้านการจัดกิจกรรม (3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม (4) ด้านสื่อ และแหล่งเรียนรู้ 2) นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มีความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนในทุกด้าน โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ โดยเฉพาะในเรื่องของการดูแลรักษา ลำดับที่ 2 คือ ด้านการจัดกิจกรรม โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดการชั้นเรียน และการประเมิน ด้านการวางแผน โดยเฉพาะในเรื่องของการวิเคราะห์หลักสูตรและกำหนดเนื้อหา ลำดับที่ 3 คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในเรื่องของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

* นิสิตบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: prathanporn.th@gmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: Worawan.H@Chula.ac.th

ISSN 1905-4491

Abstract

The purpose of this research is to study and prioritize the order of needs assessment to develop the instructional ability of student teachers majoring in early childhood education. The participants were 128 student teachers, graduating from the academic year 2004 to 2008, from the Faculty of Education majoring in Early Childhood Education at Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand. The research instrument was a questionnaire. Data were statistically analyzed through the arithmetic mean, standard deviation, and t-test. The Modified Priority Needs Index formula (PNI Modified) was used to prioritize the order of needs assessment.

The results were as follows: 1. Student teachers in early childhood education were required to develop instructional ability in four instructional areas: 1) instructional planning, 2) activity organization, 3) environmental management, and 4) learning materials and resources. 2. Student teachers in early childhood education were required to develop instructional ability in all instructional areas. The first and foremost critical needs of the instructional areas were learning materials and resources, especially materials maintenance. The second critical needs were instructional planning, especially classroom management as well as evaluation and activity organization, especially the curriculum and content analysis. The third critical needs were environmental management, especially in the area of physical environment.

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการจำเป็น/ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน/นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู/การศึกษาปฐมวัย

KEYWORDS: NEEDS ASSESSMENT / INSTRUCTIONAL ABILITY / STUDENT TEACHERS / EARLY CHILDHOOD EDUCATION

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครูเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูในระดับการศึกษาปฐมวัย เนื่องจากเด็กในระดับปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่มีการเจริญเติบโตของพัฒนาการทางด้านสติปัญญามากที่สุด จากผลการวิจัยพบว่า สมองมีการเจริญเติบโตมากที่สุดในช่วงอายุ 0-6 ปี ฉะนั้นหากเด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริม ดูแล และได้รับการพัฒนาไปในทางที่ถูกต้อง โดยผ่านกระบวนการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม ก็จะทำให้เด็กเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพและความสามารถ ปัญหาของการผลิตและพัฒนาครูในอดีต พบว่าในการผลิตและพัฒนาครูนั้นขาดการประสานเชื่อมโยงระหว่างสถาบันผลิตครู และหน่วยงานใช้ครู การเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหาวิชามากกว่าการส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพ เน้นการควบคุมมากกว่าการพัฒนาวิชาการ แยกตัวออกจากความเป็นจริงของสังคม สอนเทคนิควิทยามากกว่าปรัชญาและความคิด เน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ และยังมีการประเมินที่ไม่มีคุณภาพ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2543)

ปัจจุบันเราพบความพยายามอย่างมากในการยกระดับวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 53 ที่ได้กำหนดให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งถือเป็นแนวทางหนึ่งในการยกระดับวิชาชีพครู ประกอบกับสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการศึกษาวิจัย และจัดทำนโยบายปฏิรูปวิชาชีพครูขึ้นทั้งระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ครูมืออาชีพในการยกระดับคุณภาพของวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง

(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2543: 28) ตามที่นายปองพล อดิเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แถลงข่าวหลังการร่วมประชุมกับคณะปณิธานครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ทั่วประเทศ เกี่ยวกับการปฏิรูปการผลิตครู โดยใช้หลักสูตร 5 ปี ที่ได้เริ่มในปีการศึกษา 2547 ซึ่งที่ประชุมได้เห็นชอบให้มีการเรียนวิชาการ 4 ปี และมีการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพอีก 1 ปี โดยต้องเรียนไม่น้อยกว่า 160 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาเฉพาะ 124 หน่วยกิต วิชาทั่วไป 30 หน่วยกิต และวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต ดังนั้นหลักสูตรผลิตครู 5 ปี จึงเป็นหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติงานครูภายใต้การนิเทศของอาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา และจากอาจารย์พี่เลี้ยงของโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เช่นงานปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน และงานอื่นๆที่ได้รับมอบหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547)

วิสัยทัศน์ของสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือ การเป็นแหล่งความรู้และแหล่งอ้างอิงของการศึกษาไทย ระดับการศึกษาปฐมวัย เพื่อสร้างบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการและการปฏิบัติ โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมนานาชาติ และมีพันธกิจคือ การพัฒนาบัณฑิตและมหาบัณฑิตที่มีคุณธรรม ความรู้และความสามารถในการสอนและการวิจัย ค้นคว้า แสวงหาความรู้ใหม่และการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการให้เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาการศึกษา บริการและสนองความต้องการของชุมชนและชาติในการพัฒนาการเรียนการสอนระดับการศึกษาปฐมวัย รวมทั้งการส่งเสริมการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพบุคลากรในสาขาวิชา

กระบวนการศึกษาของนิสิต นักศึกษาคณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์นั้น แน่นนอนว่านิสิต นักศึกษาจะต้องผ่านวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งนับว่าเป็นวิชาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ นิสิต นักศึกษาจะต้องนำเอาทฤษฎีทั้งหมดที่ได้เรียนรู้มาสู่การปฏิบัติให้ถูกต้อง การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาเป็นข้อกำหนดที่สำคัญของการศึกษาในคณะครุศาสตร์ เพื่อให้นิสิตได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และได้รับประสบการณ์ที่มีประโยชน์ ได้ค้นพบตัวตน และได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นครู เป็นผู้สร้างอนาคตของชาติบ้านเมือง (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2556) นอกจากนี้ยังต้องบูรณาการความรู้ในเนื้อหาวิชาต่างๆ ประกอบกับวิธีการสอนและประสบการณ์ที่ได้ศึกษามาทั้งหมดไปปฏิบัติจริงในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การฝึกประสบการณ์วิชาชีพจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตครู อย่างไรก็ตามจากการที่ผู้วิจัยได้สนทนากับนิสิตที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในที่ประชุมรวมของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทางการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่านิสิตประสบปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในหลายด้าน เช่น ปัญหาด้านการเตรียมการสอน ปัญหาด้านการจัดทำสื่อและอุปกรณ์การสอน ปัญหาการควบคุมชั้นเรียน ปัญหาความพร้อมด้านสังคม และปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนที่ได้ไปฝึกประสบการณ์ ซึ่งปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่าการเตรียมประสบการณ์และความพร้อมให้กับนิสิตก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชานั้นควรได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และตอบสนองต่อความต้องการของนิสิตมากยิ่งขึ้น โดยการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหล่านี้นี้จะสามารถประสบผลสำเร็จได้ หากเราทราบว่าตัวนิสิตเองต้องการการพัฒนาในด้านใดก่อนที่จะออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้วยเหตุนี้การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นแนวทางหนึ่งที่มีความน่าสนใจ และเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการนำมาแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างตรงจุด

การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่ใช้เพื่อกำหนดความแตกต่างระหว่างสภาพที่มุ่งหวัง กับสภาพที่เป็นอยู่จริง (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความแตกต่างทำให้สามารถเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญมาแก้ไขได้ ปัจจุบันเทคนิคดังกล่าวได้รับความสนใจมากเพราะ

สามารถช่วยระบุปัญหาที่เป็นปัญหาอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการแก้ปัญหาได้ตรงจุดเป็นไปตามความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่านิสิตที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีความต้องการพัฒนาในเรื่องใดบ้าง และมีความต้องการเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อสะท้อนถึงปัญหาของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทางการศึกษาปฐมวัยที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริง

คำถามวิจัย

1. นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องใดบ้าง
2. นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละเรื่องมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูล จากตำรา หนังสือ สารสาร งานวิจัย บทความและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยอนุบาล เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	องค์ประกอบย่อย
การจัดการเรียนการสอน	ด้านการวางแผน	
		1.การวิเคราะห์หลักสูตรและกำหนดเนื้อหา
		2.การออกแบบแผนการจัดประสบการณ์
		3.การจัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์
		4.การจัดสภาพแวดล้อม

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	องค์ประกอบย่อย
	ด้านการจัดกิจกรรม	1.ลักษณะของกิจกรรม
		2.การลำดับขั้นตอน
		3.การจัดการชั้นเรียน
		4.การประเมิน
	ด้านการจัดสภาพแวดล้อม	1.บรรยากาศ
		2.สภาพแวดล้อมทางกายภาพ
		3.สภาพแวดล้อมเชิงบุคคล
	ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้	1.การเลือกใช้และการผลิต
		2.การดูแลรักษา
		3.การใช้แหล่งเรียนรู้

การกำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัยที่จบหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2547 ทุกรุ่น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 ถึงปีการศึกษา 2551 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 128 คน

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร วารสาร ตำรา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในระดับ ปฐมวัย การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวิธีในการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำมากำหนดเนื้อหาและข้อคำถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย จากนั้น จัดทำร่างเครื่องมือและนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำ รวมถึงตรวจสอบความถูกต้องของ เนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา เพื่อปรับปรุงเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนา ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ที่มี ลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual Response) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน คำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ประเด็นต่างๆ คือ เพศ ปีการศึกษาที่เข้ารับการศึกษ ความสนใจในการประกอบวิชาชีพครูก่อนเข้าศึกษา ความตั้งใจในการประกอบวิชาชีพครูหลังจากสำเร็จการศึกษา และสถานะการทำงานในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 การจัดการเรียนการสอน 4 ด้าน มีลักษณะเป็น แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 52 ข้อ

- 1 หมายถึง ความสามารถที่เป็นจริง/ที่อยาก หรือควรจะเป็นน้อยที่สุดหรือไม่มี
- 2 หมายถึง ความสามารถที่เป็นจริง/ที่อยาก หรือควรจะเป็นน้อย
- 3 หมายถึง ความสามารถที่เป็นจริง/ที่อยาก หรือควรจะเป็นปานกลาง
- 4 หมายถึง ความสามารถที่เป็นจริง/ที่อยาก หรือควรจะเป็นมาก
- 5 หมายถึง ความสามารถที่เป็นจริง/ที่อยาก หรือควรจะเป็นมากที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทำแบบสอบถาม
2. ส่งแบบสอบถามแก่ประชากรทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์
3. สำหรับแบบสอบถามที่ไม่ได้รับคืน ผู้วิจัยใช้การโทรศัพท์ติดตาม และสัมภาษณ์ผ่านโทรศัพท์

ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์รวมทั้งสิ้น 103 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.47

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 การจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ซึ่งมีเกณฑ์การแปลงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

- 1.00-1.49 หมายถึง นิสิตมีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 1.50-2.49 หมายถึง นิสิตมีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย
- 2.50-3.49 หมายถึง นิสิตมีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง
- 3.50-4.49 หมายถึง นิสิตมีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก
- 4.50-5.00 หมายถึง นิสิตมีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด

จากนั้นจึงนำมาทำการจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) โดยการหาค่าผลต่างระหว่างสภาพที่คาดหวัง (I) กับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) แล้วหารด้วยสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D)

นิยามศัพท์

การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบ ซึ่งใช้เพื่อกำหนดความแตกต่างระหว่างสภาพที่มุ่งหวัง กับสภาพที่เป็นอยู่จริง

ความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพความสามารถในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน กับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ควรจะเป็น

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กอายุ 3-6 ปี ใน 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดกิจกรรม การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้

การวางแผน หมายถึง การเตรียมการของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพในการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ครอบคลุม การวิเคราะห์หลักสูตรและกำหนดเนื้อหา การออกแบบแผนการจัดประสบการณ์ การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดสภาพแวดล้อม

การจัดกิจกรรม หมายถึง การทำงานของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพกับเด็กอายุ 3-6 ปี ในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ทั้งนี้ครอบคลุม ลักษณะของกิจกรรม การลำดับขั้นตอน การจัดการชั้นเรียน และการประเมิน

การจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง การจัดและการดูแลสถานที่และอุปกรณ์ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ให้กับเด็กอายุ 3-6 ปี ทั้งนี้ครอบคลุม บรรยากาศ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมเชิงบุคคล

สื่อและแหล่งเรียนรู้ หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพใช้ในการทำงานกับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ทั้งนี้ครอบคลุม การเลือกใช้และการผลิต การดูแลรักษา และการใช้แหล่งเรียนรู้

การประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดความแตกต่างระหว่างสภาพความสามารถในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน กับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ควรจะเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) และนำมาจัดลำดับความต้องการ

ความสามารถในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง ทักษะของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในด้านการวางแผน การจัดกิจกรรม การจัดสภาพแวดล้อม และด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้

ผลการวิจัย

1. การศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย พบว่า ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

- 1) การวางแผน
 - 1.1. การวิเคราะห์หลักสูตร และกำหนดเนื้อหา
 - 1.2. การออกแบบแผนการจัดประสบการณ์
 - 1.3. การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์
 - 1.4. การจัดสภาพแวดล้อม

- 2) การจัดกิจกรรม
 - 2.1. ลักษณะของกิจกรรม
 - 2.2. การลำดับขั้นตอน
 - 2.3. การจัดการชั้นเรียน
 - 2.4. การประเมิน
- 3) การจัดสภาพแวดล้อม
 - 3.1.บรรยากาศ
 - 3.2.สภาพแวดล้อมทางกายภาพ
 - 3.3.สภาพแวดล้อมเชิงบุคคล
- 4) สื่อและแหล่งเรียนรู้
 - 4.1.การเลือกใช้และการผลิต
 - 4.2.การดูแลรักษา
 - 4.3.การใช้แหล่งเรียนรู้

2. การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน

การกำหนดความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มีความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในทุกด้าน ด้านที่มีความต้องการจำเป็นที่เร่งด่วนที่สุดคือ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรม และด้านการวางแผน ซึ่งมีความต้องการจำเป็นในระดับที่เท่ากัน และด้านการจัดสภาพแวดล้อม ตามลำดับ การจัดลำดับความต้องการจำเป็น เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เร่งด่วนที่สุดคือ การดูแลรักษา รองลงมาคือ การใช้แหล่งเรียนรู้ และการเลือกใช้และการผลิต ตามลำดับ
- 2) ด้านการจัดกิจกรรมที่เร่งด่วนที่สุดเท่ากันคือ การจัดการชั้นเรียน และการประเมิน รองลงมาเท่ากันคือ ลักษณะของกิจกรรม และการลำดับขั้นตอน
- 3) ด้านการวางแผนที่เร่งด่วนที่สุดคือ การวิเคราะห์หลักสูตรและกำหนดเนื้อหา รองลงมาคือการจัดสภาพแวดล้อม การออกแบบแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ตามลำดับ
- 4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เร่งด่วนที่สุดคือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมเชิงบุคคล ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ความสนใจในการประกอบวิชาชีพครู

นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยนั้นมีความตั้งใจในการประกอบวิชาชีพครูเพิ่มขึ้นหลังจากสำเร็จการศึกษา โดยจากเดิมที่มีความสนใจอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว กลับมีความสนใจในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษาให้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ตามจุดมุ่งหมายของครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มุ่งส่งเสริมให้นิสิตมีความศรัทธาต่อวิชาชีพครู (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, 2552) นอกจากนี้การถ่ายทอดวิชาความรู้ของคณาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยยังได้มีการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการประกอบวิชาชีพครู ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาคุณธรรมและสมรรถของนักวิชาชีพทางการศึกษาปฐมวัย ส่งผลให้มุมมองของนิสิตต่อการประกอบวิชาชีพครูเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น

2. สื่อ และแหล่งเรียนรู้

การจัดลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูปฐมวัย มีความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ในด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้สูงที่สุด ซึ่งในสังคมยุคใหม่ที่คอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญ และอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์นั้น ทำให้การจัดระบบ และการผลิตสื่อการสอน สามารถทำได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว เพียงปลายนิ้วสัมผัส ทำให้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของนิสิตรุ่นใหม่ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาสื่อให้กับเด็กปฐมวัย เพราะสื่อที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยนั้นเป็นสื่อของจริงที่จับต้องได้ เป็นสื่อที่สนับสนุนให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสหลายด้าน หรือเป็นสื่อที่สามารถหาหรือผลิตได้จากทรัพยากรในชุมชน (น้อมศรี เคท และ คณะ, 2549) ส่งผลให้นิสิตขาดความสามารถและทักษะในการผลิตสื่อการสอน การจัดเก็บ และดูแลรักษาสื่ออย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธานี นงนุช (2542) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา คือ การจัดหาสื่อการสอน และการสร้างสื่อการสอน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับปัญหาและข้อเสนอแนะของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการวิจัยครั้งนี้ ที่มีความคิดเห็นว่าการทำสื่อการสอนในวิชาเรียนที่คณะนั้น ควรจัดให้นิสิตได้ออกไปทดลองใช้สื่อจริง เพื่อ นิสิตจะได้นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาสื่อเพื่อใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพต่อไปได้ นอกจากนี้ทางคณะครุศาสตร์ควรมีห้องสมุดในการให้ยืมสื่อการเรียนการสอน หรือมีการจัดสรรงบประมาณในการผลิตสื่อการสอน เพราะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้นต้องสิ้นเปลืองทุนทรัพย์ในการผลิตสื่อการสอนจำนวนมาก

3. การวิเคราะห์หลักสูตร และการกำหนดเนื้อหา

เมื่อพิจารณาในด้านการวางแผน นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูปฐมวัยมีความต้องการจำเป็นในเรื่องของการวิเคราะห์หลักสูตร และการกำหนดเนื้อหาสูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของจรัสรัตน์ สว่างพลกรัง และบังอร เครือประกอบ (2548) ที่ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงที่มีต่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือ การระบุเนื้อหาและกิจกรรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของHannelore Borger และ Harn Tillema (2555) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนำความรู้ในการสอนที่ได้เรียนมาของนิสิตครูสู่การปฏิบัติจริงในห้องเรียน พบว่า นิสิตครูไม่สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนมาลงสู่การสอนในชั้นเรียนได้จริง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การที่นิสิตมีความต้องการจำเป็นในเรื่องดังกล่าวสูงนั้น เนื่องมาจากความหลากหลายของโรงเรียนที่นิสิตได้ทำการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ส่งผลให้หลักสูตรมีความแตกต่างกันตามโรงเรียนที่นิสิตอยู่ นอกจากนี้รายวิชาพัฒนาหลักสูตรขั้นนำที่ทางคณะครุศาสตร์จัดให้นิสิตได้ศึกษานั้น เป็นการออกแบบหลักสูตรโดยยึดตามสาระการ

เรียนรู้ ซึ่งแตกต่างกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยที่ยึดตามพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นหากทางคณะสามารถจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมในรายวิชาที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรทางการศึกษาปฐมวัย จะส่งผลให้นิสิตมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการวิเคราะห์หลักสูตร และการกำหนดเนื้อหา สามารถนำไปปฏิบัติเมื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาได้

4. การนำทฤษฎีลงไปปฏิบัติในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบข้อจำกัดในการที่นิสิตนำทฤษฎีลงไปปฏิบัติในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือสถานศึกษาบางแห่งที่นิสิตไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้กับนิสิต ซึ่งเป็นรูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ทางคณะคาดหวังให้นิสิตได้ปฏิบัติ ส่งผลให้นิสิตไม่สามารถนำทฤษฎีต่างๆที่ได้ศึกษามาจากทางคณะครุศาสตร์ลงไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเต็มที่ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทางคณะครุศาสตร์ควรที่จะมีการพูดคุย และทำความเข้าใจกับสถานศึกษาที่ได้ส่งนิสิตไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ทางคณะต้องการให้นิสิตได้ปฏิบัติ เพื่อให้นิสิตสามารถนำทฤษฎีต่างๆที่ได้ศึกษามา ลงสู่การปฏิบัติได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้หากทางคณะครุศาสตร์อยากเห็นการนำทฤษฎีลงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างเต็มรูปแบบ คณะครุศาสตร์ควรจัดให้มีโรงเรียนสำหรับการฝึกประสบการณ์ทางการศึกษาปฐมวัยโดยเฉพาะขึ้นอย่างเพียงพอต่อจำนวนนิสิต เพื่อลดปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องสถานะการทำงานของนิสิตที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่พบว่านิสิตส่วนใหญ่ประกอบวิชาชีพครูนั้น สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวิจัยและพัฒนานิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อไป
2. จากการวิจัยพบว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิชาเอกการศึกษาปฐมวัยมีความต้องการจำเป็นด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ดังนั้นทางสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยควรจัดเนื้อหารายวิชาที่พัฒนานิสิตในทักษะความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาสื่อ การจัดเก็บสื่ออย่างเป็นระบบ รวมถึงการพิจารณาเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัย ทั้งนี้อาจเปิดโอกาสให้นิสิตได้มีโอกาสออกไปศึกษาดูงานนอกสถานที่มากขึ้นในระหว่างการเรียนการสอนในคณะครุศาสตร์ ก่อนออกไปสู่การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียน และควรพัฒนานิสิตในเรื่องของการจัดกิจกรรมและการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเป็นลำดับถัดไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกปฐมวัยมีความต้องการจำเป็นในทุกด้าน ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาถึงวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสม โดยเจาะลึกในรายละเอียดของแต่ละด้าน เพื่อการพัฒนานิสิตก่อนที่จะออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะในด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (Complete Needs Assessment Research) ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การกำหนดความต้องการจำเป็น (Needs Identification) จากข้อมูลเชิงสำรวจ การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็น (Needs Analysis) และการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาความต้องการจำเป็น (Needs Solution)
3. การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถใน

การจัดการเรียนการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรทำการศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในสาขาวิชาอื่นๆของคณะครุศาสตร์ด้วย เพื่อผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนานิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จूरรัตน์ สว่างพลกรัง และบังอร เครือประกอบ. (2548). *ความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงที่มีต่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา คณะครุศาสตร์: รายงานการวิจัย*. นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์. (2552). *คู่มือประสบการณ์วิชาชีพ หลักสูตรปริญญาครุศาสตร์ บัณฑิต*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิตา รักษ์พลเมือง. (2556). การสัมมนานิสิตหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2556. *ประชาคมครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (14 ตุลาคม 2556)*, 1.
- ธานี นนงูช. (2542). *ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี: รายงานการวิจัย*. อุบลราชธานี: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- น้อมศรี เคท และ คณะ. (2549). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาล: รายงานการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2547). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการรับสมัครนักศึกษาเพื่อเข้ารับทุนตามโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับปริญญาตรี (หลักสูตร5 ปี) ประจำปีการศึกษา 2547. ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2543). *ข้อเสนอเชิงนโยบายการปฏิรูปวิชาชีพครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช สำนักราษฎร์.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Borger, H. & Tillema, H. 2012. Transferring Knowledge to classroom teaching: putting knowledge into action. *Research on Teacher Thinking Professional Development, Volume 220, 185-195*.